

МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДРУГІЙ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ

Уланович Н.Ю.

Київський національний лінгвістичний університет

Дослідження методичних принципів формування фонетичної компетентності (ФК) у другій іноземній мові (ІМ2) допоможе ефективніше організувати та здійснити процес навчання фонетики ІМ2, визначити його зміст, цілі та завдання, відібрати навчальний матеріал, засоби та прийоми. На основі аналізу сучасних дефініцій “принципи навчання” та “методичні принципи” ми трактуємо методичні принципи формування фонетичної компетентності у другій іноземній мові як систему положень, які скеровують процес навчання фонетики ІМ2 та відображають закономірності і вимоги до його організації та проведення, дотримання яких дозволяє досягнути заплановані цілі формування фонетичної компетентності ІМ2. Необхідно зазначити, що питанням аналізу методичних принципів навчання різних аспектів ІМ2, у тому числі фонетичного, займались як вітчизняні, так і зарубіжні науковці: М. В. Баришніков, І. Л. Бім, Б. А. Лapidус, М. І. Реутов, Л.А.Сажко, О. Б. Тарнопольський, А. В. Щепілова, В. Hufeisen (Б. Хуфайзен), G. Neuner (Г. Нойнер) та ін. На переконання німецьких методистів (В. Hufeisen, G. Neuner) мова йде не про розробку нового дидактико-методичного концепту у навчанні ІМ2, а про уточнення та диференціацію загального дидактичного концепту навчання іноземних мов із врахуванням особливостей викладання та учіння другої, третьої і т.д. іноземних мов, наприклад, особливості навчальної аудиторії (рідна мова, перша іноземна мова, стилі та типи навчання, вік, інтереси та інші), особливості мовного та соціокультурного навчального матеріалу (спорідненість виучуваних мов), умови навчання (мовна політика держави, час для вивчення, послідовність виучуваних іноземних мов, методи та засоби навчання, професійна компетентність

вчителів). Доречно зауважити, що “віддалена мета” методики навчання ІМ2 полягає не тільки у навчанні мовного матеріалу та розвитку мовленнєвих компетентностей окремих мов, які вивчаються, а й у збереженні інтересу того, хто навчається, до покращення та розширення своїх знань у цій галузі та у його підготовці до подальшого самостійного оволодіння новими іноземними мовами [2, с. 25]. Аналіз наукових джерел дав можливість виділити такі методичні принципи формування ФК у ІМ2.

Принцип комунікативної спрямованості, який, на думку А. В. Щепілової, займає центральне місце в ієрархії методичних принципів та передбачає формування іншомовних комунікативних компетентностей, у тому числі ФК, тільки в процесі комунікації, який максимально наближений до природних ситуацій спілкування. Це положення у методиці навчання ІМ2 відрізняється від відповідного постулату навчання першої іноземної мови тим, що оволодіння ІМ2 характеризується більшою інтенсивністю, активністю та самостійністю пізнавальної діяльності тих, хто навчається [1, с. 134].

Принцип когнітивного навчання або когнітивної спрямованості, відгалуженням якого є контрастивний принцип та принцип свідомості, полягає у свідомому порівнянні лінгвістичних явищ, у нашому випадку фонетичних, трьох контактуючих мов (рідної, першої та другої іноземних мов), свідомій активізації спільної мовної основи та стимулювання трансферу або переносу. Згідно з цим принципом на заняттях з ІМ2 у формі дискусій, припущень та гіпотез потрібно усвідомлено порівнювати та обговорювати відмінності у вимові з метою зменшення інтерферуючого впливу фонетичних систем рідної та першої іноземної мов на фонетичну систему ІМ2. Свідомий аналіз результату (що було зроблено?) та процесу навчання (як було досягнуто? як можна було б зробити краще та ефективніше?) є особливо важливим для розвитку вмінь рефлексії та самоосвіти.

Принцип функціональності полягає у використанні мови для вирішення певних комунікативних завдань, тобто засвоєння лінгвістичних явищ у відповідності до їх функціональної значимості. Наприклад, процес навчання різних комунікативних типів речення (ствердження, вибачення, перепитування, спонування чи заперечення) передбачає не тільки засвоєння правильної граматичної структури, а й оволодіння коректним інтонаційним оформленням.

Принцип комплексності або взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності здійснюється шляхом виконання вправ, де кожний вид мовленнєвої діяльності є опорою та передумовою для розвитку інших. На початковому ступені вивчення ІМ2 дослідники підкреслюють важливість рецептивних видів мовленнєвої діяльності. Читання та аудіювання В. Hufeisen та G. Neuner називають основою вивчення ІМ2 та відправною точкою для розвитку вмінь продуктивних видів мовленнєвої діяльності. Особливу увагу треба приділяти змісту текстів для аудіювання, які повинні містити теми для обговорення та відрізнятись від навчальних текстів початкового ступеня вивчення першої іноземної мови своєю тематикою [2, с. 53-54]. Отже реалізація цього принципу означає пріоритет у формуванні рецептивних фонетичних навичок. *Принцип*

інтенсифікації навчання ІМ2 передбачає використання таких методів, засобів та прийомів навчання, які характеризуються дидактико-методичною доцільністю, дозволяють вирішити навчальне завдання та досягти бажаний результат найбільш ефективним способом з найменшими затратами часу та мінімальними зусиллями учасників навчального процесу. На нашу думку, цей принцип реалізовується завдяки використанню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Щепилова А.В. Теория и методика обучения французскому языку как второму иностранному: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности 033200 “Иностр. яз.” / А. В. Щепилова. – М.: Гуманитар, изд. центр ВЛАДОС, 2005. – 245 с.
2. Neuner G., Hufeisen B. Deutsch im Kontext anderer Sprachen. Tertiärsprachendidaktik: Deutsch nach Englisch / G. Neuner, B. Hufeisen. – München: Langenscheidt, 2003. –181 S.